

ทัศนคติต่อสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษาสิทธิมนุษยชน ในระบบการศึกษาของไทย

Human Rights Attitude in Education to Promote Human Rights Education in the Thai Education System

เกศสุดา คงอินทร์ จินตภัส บุญรอด และ ภาวินี กาญจนภา*

*Kadsuda Kongin, Jintapat Boonrod and Bhawini Kanchanabha**

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี จ. เพชรบุรี 76120

Faculty of Management Science, Silpakorn University Petchaburi IT Campus, Petchaburi 76120, Thailand

*Corresponding author: E-mail: bhawini@ms.su.ac.th

(Received: May 11, 2021; Accepted: September 15, 2021)

Abstract: The objective of this research was to study human rights attitude in education. Data collection was done by doing the electronic data collection survey (online) with 404 people. The study of attitudes towards human rights in education was conducted in four aspects: roles and duties of teachers, roles and duties of family, roles and duties of students, and planning for the future. The research result showed the sample group's attitude towards the roles and duties of teachers was that they stop telling students that people who are not good at studying will be failures in life. With regards to the attitudes towards the roles and duties of family were that children should be able to choose to do what they want or what they are interested in. The results also showed that the subjects believed that students should have freedom from the education system to protest. Finally, the results concerning attitudes towards planning for the future were that people had different opportunities in life, which could have an impact on their learning. Results from the research study are expected to be used as a basis for the development of human rights education so as to promote human rights and bring about a happy harmonious society.

Keywords: Human rights attitude, education model, critical thinking

บทคัดย่อ: การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา โดยศึกษากับกลุ่มผู้เรียนและบุคคลทั่วไปรวมจำนวน 404 คน การศึกษาใช้แบบสอบถามออนไลน์ โดยทำการศึกษาทัศนคติต่อสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา 4 ด้าน คือ บทบาทหน้าที่ของครู บทบาทหน้าที่ของครอบครัว บทบาทหน้าที่ของนักเรียน/นักศึกษา และการวางแผนอนาคตของตนเอง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงทัศนคติต่อบทบาทหน้าที่ของครูว่า ควรเลิกปลูกฝังว่าคนที่เรียนไม่เก่งเป็นคนล้มเหลวในชีวิต ทัศนคติต่อบทบาทหน้าที่ของครอบครัวว่า พ่อแม่/ผู้ปกครองควรให้ลูกได้เลือกตามแนวทางที่ลูกรักและสนใจ ไม่ใช่ในสิ่งที่ตนสนใจ ทัศนคติต่อบทบาทหน้าที่ของนักเรียน/นักศึกษาว่า การออกมาประท้วงเรียกร้องสิทธิเสรีภาพจากระบบการศึกษาเป็นสิ่งสมควรและทัศนคติต่อการวางแผนอนาคตของตนเองว่า โอกาสที่แตกต่างกันในชีวิตมีผลต่อการเรียนที่ไม่เท่าเทียมกัน ผลการศึกษาวินิจฉัยคาดหวังว่า จะสามารถ

ถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาสิทธิมนุษยชนศึกษาทั้งในด้านค่านิยม ทักษะ และพฤติกรรม เพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในแนวทางที่สร้างความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมสืบไป

คำสำคัญ: ทักษะสิทธิมนุษยชน แบบจำลองการศึกษา การคิดแบบมีวิจารณญาณ

คำนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการในการเรียนรู้ชีวิตหรือการได้มาซึ่งความรู้ ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมให้บุคคลเป็นประชากรที่ดีของสังคม บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโดยไม่รบกวนการดำรงชีวิตของบุคคลอื่นในสังคม อันเป็นที่มาของความสำคัญในการที่บุคคลควรต้องมีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (Selvam, 2018) องค์การสหประชาชาติรายงาน เยาวชนทุกคนควรเข้าถึงสิทธิมนุษยชนศึกษาโดยสถาบันการศึกษาเป็นหนึ่งในระบบวิถีทางนำสู่สิทธิมนุษยชนศึกษาดังกล่าว โดยครูเป็นผู้มีบทบาทความรับผิดชอบที่สำคัญในการให้การศึกษาแก่ลูกศิษย์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และภาครัฐมีพันธะผูกพันที่จะต้องประกันได้ว่าการศึกษาได้ถูกวางเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานและเรื่องดังกล่าวควรจักต้องถูกรวมอยู่ในนโยบายด้านการศึกษาในระดับชาติและนานาชาติ (Robinson *et al.*, 2018)

Kanrattanasut and Nakurairat (2018) รายงานว่า การจัดการเรียนการสอนสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่สำคัญในสังคมไทย เนื่องจากการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยยังไม่เป็นที่แพร่หลายและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนก็ยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรและยังไม่ครอบคลุมทุกภาคส่วน และยังมีปรากฏการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยในระดับที่สูง ปรากฏการณ์เกิดเหตุการณ์ของความไม่โปร่งดอง การประท้วง การใช้ความรุนแรงในสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัญหาภายในสังคม

การศึกษาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนหรือสิทธิมนุษยชนศึกษาควรประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ (1) การเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและการให้

ได้มาซึ่งทักษะในการประยุกต์ใช้สิทธิดังกล่าวในชีวิตประจำวัน (2) การพัฒนาค่านิยม ทักษะ และพฤติกรรมในแนวทางที่สอดคล้องเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชน (3) การส่งเสริมความสามารถในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชน (Robinson *et al.*, 2018) ความหมายและความสำเร็จของสิทธิมนุษยชนไม่ได้มีความหมายถึงการเป็นเครื่องมือเพื่อสนองตอบความต้องการและปัญญาความรู้ของคนเท่านั้น แต่ต้องสามารถนำไปสู่การทำให้บุคคลตระหนักและพัฒนาตนเองให้มีคุณค่าได้อย่างไร และต้องอยู่บนรากฐานของการเข้าใจและมีจิตสำนึกในการเคารพซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีน้ำใจและไม่เอา رأัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน (Aphornsuvan, 2001)

Bagozzi (1981) รายงานว่า ทักษะดีส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมโดยผ่านความตั้งใจพฤติกรรม ดังนั้น การพยายามทำความเข้าใจทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ของกลุ่มผู้เรียนและบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในสังคมจึงเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่มีความสำคัญก่อนที่จะมีการพัฒนาปลูกฝังความเข้าใจและความคิดเห็นด้านสิทธิมนุษยชนที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ และการสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นกับทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง Leung and Lo (2012) รายงานว่า การเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนอย่างถูกต้องเป็นสิ่งที่สำคัญทั้งในทางตัวผู้สอนและผู้เรียน ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนอย่างถูกต้องของผู้สอนเปรียบเสมือนเป็นต้นแบบสนับสนุนด้านสิทธิมนุษยชน กระตุ้นให้ผู้เรียนกระทำในทางที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน เอื้ออำนวยให้เกิดสภาพแวดล้อมที่สะท้อนถึงหลักสิทธิมนุษยชนและเสริมสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนกระทำในแนวทางที่สอดคล้องกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติ สติทิมมนุษยชนด้านการศึกษากลุ่มผู้เรียนและ บุคคลต่างๆ ที่อยู่ในสังคม เพื่อสามารถใช้เป็น แนวทางในการทำความเข้าใจทัศนคติสติทิมมนุษยชน ด้านการศึกษาของผู้เรียนและบุคคลกลุ่มต่างๆ ใน สังคมและสามารถถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานของการ พัฒนาค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมในแนวทางที่ สอดคล้องเพื่อส่งเสริมสติทิมมนุษยชนอันจะสามารถ นำไปสู่การช่วยลดปัญหาของความขัดแย้งและความ ไม่ปรองดองที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

อุปกรณ์และวิธีการ

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มประชากรที่เป็นนักเรียน/นักศึกษาที่กำลัง ศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น/ ปวช. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. ปริญญาตรี ปริญญาโทขึ้นไป ครู/อาจารย์ บุคลากรที่ทำงานอยู่ ในสถานศึกษา และกลุ่มประชากรทั่วไป ในสื่อ โซเชียลจำนวน 404 คน ที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามผ่านทาง เฟซบุ๊กโดยทำการแนบลิงก์แบบสอบถาม (<https://forms.gle/y5vRQxK2CQG2dB9c7>) ให้กับผู้ที่เข้าใช้บริการเฟซบุ๊กและแพลตฟอร์มต่าง ๆ ได้ทำแบบสอบถามและส่งต่อ ๆ กันไป การคำนวณ ขนาดตัวอย่างใช้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบ ไม่ทราบจำนวนประชากรและค่าสัดส่วนของ ประชากรที่ศึกษาตามแนวทางของ Cochran (1953) ทำให้ได้จำนวนประชากรที่ต้องการเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวนมากกว่าหรือเท่ากับ 385 คน ผู้วิจัยจึงกำหนด ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 คน เมื่อสิ้นสุดช่วงเวลาของการเก็บ รวบรวมข้อมูล จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม ออนไลน์ที่สามารถรวบรวมได้ทั้งสิ้น คือ 404 คน ผู้วิจัยจึงใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 404 คนที่เก็บรวบรวมได้ เพื่อหลีกเลี่ยงความลำเอียง (Bias) อันอาจจะเกิดขึ้นจากการเลือกตัดจำนวน

ตัวอย่างที่เกิน 400 คนทิ้งไป ช่วงระยะเวลาของการ ทำวิจัย คือ เดือนกรกฎาคม - เดือนตุลาคม 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามออนไลน์ ด้าน แบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปหาคุณภาพ ของเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความ ถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการ ศึกษา และทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability test) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาคเท่ากับ 0.739 แบบสอบถามแบ่ง ออกเป็น 2 ส่วน มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อาชีพ อายุ การศึกษา และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ทัศนคติสติทิมมนุษยชนด้าน การศึกษา 4 ด้าน ดังนี้

- (1) ทัศนคติสติทิมมนุษยชนด้านการศึกษาที่มี ต่อบทบาทหน้าที่ของครู จำนวน 4 ข้อ
- (2) ทัศนคติสติทิมมนุษยชนด้านการศึกษาที่มี ต่อบทบาทหน้าที่ของนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 5 ข้อ
- (3) ทัศนคติสติทิมมนุษยชนด้านการศึกษาที่มี ต่อบทบาทหน้าที่ของครอบครัว จำนวน 5 ข้อ
- (4) ทัศนคติสติทิมมนุษยชนด้านการศึกษาที่มี ต่อการวางแผนอนาคตของตนเอง จำนวน 5 ข้อ

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นประเภทมาตรา ส่วนการประมาณค่า (Rating scale) ในรูปแบบของ ลิเคิร์ต (Likert scale) ที่มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยมีหลักการประมาณค่าให้คะแนน ดังนี้

ระดับความเห็นด้วย	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
น้อย	3
น้อยที่สุด	2
ไม่เห็นด้วย	1

ในการอภิปรายผลของการวิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น (Bunnakh, 2012) สามารถแปลความหมายของระดับคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.42-5.00 หมายถึงทัศนคติต่อสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาเห็นด้วยระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ทัศนคติต่อสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาเห็นด้วยระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ทัศนคติต่อสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาเห็นด้วยระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ทัศนคติต่อสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาเห็นด้วยระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 0.00-1.80 หมายถึง ทัศนคติต่อสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาเห็นด้วยระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อทำการสำรวจเสร็จสิ้นแล้ว นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมแบบสอบถามออนไลน์มาทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาพื้นฐาน คือ การแจกแจงค่าความถี่การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อการหาข้อสรุปเกี่ยวกับทัศนคติสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผลโดยอาศัยอ้างอิงการศึกษาจากแบบจำลองการศึกษา 3 แบบจำลอง คือ แบบจำลองทุนมนุษย์ (human capital model) แบบจำลองที่กล่าวถึงสิทธิด้านการศึกษา (rights discourses model) และแบบจำลองที่พิจารณาการศึกษาในฐานะความสามารถ (capability)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา (Table 1) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 112 คน (ร้อยละ 27.72) เพศหญิง จำนวน 226 คน (ร้อยละ 55.94) เพศทางเลือก จำนวน 66 (ร้อยละ 16.34) เมื่อจำแนกตามช่วงอายุ

พบว่า ช่วงอายุตั้งแต่ 19-23 ปี มีจำนวนมากที่สุดจำนวน 304 คน (ร้อยละ 75.25) รองลงมา คือช่วงอายุ 23-45 ปี มีจำนวน 45 คน (ร้อยละ 11.14) ช่วงอายุ 13-18 ปี มีจำนวน 44 คน (ร้อยละ 10.89) ช่วงอายุ 45 ปีขึ้นไป มีจำนวน 8 คน (ร้อยละ 1.98) และช่วงอายุ 7-12 ปี มีจำนวน 3 คน (ร้อยละ 0.74) ตามลำดับ

ด้านระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี/ปวส. จำนวน 317 คน (ร้อยละ 78.47) รองลงมา คือระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 63 คน (ร้อยละ 15.59) ระดับการศึกษาในระดับตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 13 คน (ร้อยละ 3.22) ระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 8 คน (ร้อยละ 1.98) และระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 3 คน (ร้อยละ 0.74)

ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับรายได้ตั้งแต่ 5,001-10,000 บาท จำนวน 140 คน (ร้อยละ 34.65) ระดับรายได้ตั้งแต่ 10,001-15,000 บาท จำนวน 130 คน (ร้อยละ 32.18) ระดับรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท จำนวน 67 คน (ร้อยละ 16.58) ระดับรายได้ตั้งแต่ 15,001-20,000 บาทจำนวน 38 คน (ร้อยละ 9.41) ระดับรายได้ตั้งแต่ 25,001 บาทขึ้นไป จำนวน 18 คน (ร้อยละ 4.46) และระดับรายได้ตั้งแต่ 20,001-25,000 บาท จำนวน 11 คน (ร้อยละ 2.72) ตามลำดับ

ด้านอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 348 คน (ร้อยละ 86.14) ครู จำนวน 17 คน (ร้อยละ 4.21) พนักงานบริษัท จำนวน 17 คน (ร้อยละ 4.21) ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 10 คน (ร้อยละ 2.48) ข้าราชการ จำนวน 4 คน (ร้อยละ 0.99) บุคลากรในสถานศึกษา จำนวน 3 คน (ร้อยละ 0.74) และอื่นๆ (วิศวกร, พยาบาล) จำนวน 5 คน (ร้อยละ 1.24) ตามลำดับ

Table 1. Demographic data

Demographic data	Frequency	Percentage
Gender		
Male	112	27.72
Female	226	55.94
LGBT	66	16.34
	404	100.00
Age		
7-12 years old	3	0.74
13-18 years old	44	10.89
19-23 years old	304	75.25
23-45 years old	45	11.14
More than 45 years old	8	1.98
	404	100.00
Education		
Elementary	3	0.74
Junior high school	8	1.98
High school / Vocational certificate	63	15.59
Bachelor's degree / High vocational certificate	317	78.47
Master's degree or higher	13	3.22
	404	100.00
Revenue per month		
Equal or less than 5,000 baht	67	16.58
5,001-10,000 baht	140	34.65
10,001-15,000 baht	130	32.18
15,001-20,000 baht	38	9.41
20,001-25,000 baht	11	2.72
Equal to or more than 25,001 baht	18	4.46
	404	100.00
Occupation		
Student	348	86.14
Teacher	17	4.21
Personnel in educational institution	3	0.74
Public servant	4	0.99
Employee	17	4.21
Self-employed	10	2.48
Others	5	1.24
	404	100.00

Table 2 แสดงผลการศึกษาทัศนคติสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาด้าน 4 ด้าน คือ (1) ทัศนคติสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของครู (2) ทัศนคติสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว (3) ทัศนคติสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของนักเรียน/นักศึกษา และ (4) ทัศนคติสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษเกี่ยวกับการวางแผนอนาคตของตนเอง ดังนี้

(1) ทัศนคติสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของครู ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความเห็นด้วยในระดับมากที่สุดต่อทัศนคติควรเลิกปลูกฝังว่าคนที่ไม่เรียนไม่เก่ง ถอนรายวิชา สอบตกหรือเรียนไม่จบเป็นคนล้มเหลวในชีวิต โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 และกลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความเห็นด้วยในระดับน้อยต่อทัศนคติการใช้ความรุนแรงในการลงโทษนักเรียนเหมาะสมและสมควรทำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78 ควรยกเลิกกฎระเบียบที่ลิดรอนเสรีภาพ (เช่น ต้องตัดผมตามกฎระเบียบของโรงเรียน เป็นต้น) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ควรยกเลิกความไม่เท่าเทียมกันระหว่างครูและนักเรียน/นักศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62

(2) ทัศนคติสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความเห็นด้วยในระดับมากที่สุดต่อทัศนคติพ่อแม่/ผู้ปกครองควรให้ลูกได้เลือกตามแนวทางที่ลูกรักและสนใจ ไม่ใช่ในสิ่งที่ตนสนใจ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 พ่อแม่/ผู้ปกครองควรสอนและปลูกฝังสิ่งที่ถูกต้องให้กับลูกได้เข้าใจในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของตน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 พ่อแม่/ผู้ปกครองควรเข้าใจว่าเกรดเฉลี่ยไม่ได้เป็นสิ่งกำหนดชีวิตของลูกเสมอไป

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 พ่อแม่/ผู้ปกครองควรเลิกกดดันลูกในเรื่องการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 การกู้เงินเรียนสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงระบบการศึกษาที่เป็นมาตรฐานเดียวกันของทั้งประเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96

(3) ทัศนคติสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของนักเรียน/นักศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความเห็นด้วยในระดับมากที่สุดต่อทัศนคติการออกมาประท้วงเรียกร้องสิทธิเสรีภาพจากระบบการศึกษาเป็นสิ่งสมควร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 และกลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุดต่อทัศนคติเพศที่สามมีความแตกต่างจากเพศสภาพปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.42 การเรียนพิเศษ เพื่อให้เกรดเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดีเป็นสิ่งจำเป็นและสมควรทำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 การใส่ชุดเครื่องแบบนักเรียน/นักศึกษา มีความจำเป็น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32 การรับรุ่นน้องที่รุ่นพี่ใช้ความที่ตนโตกว่ากดขี่รุ่นน้องให้ทำตามควรมีต่อไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.44

(4) ทัศนคติสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษเกี่ยวกับการวางแผนอนาคตของตนเอง ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงระดับความเห็นด้วยในระดับมากที่สุดต่อทัศนคติควรปรับหลักสูตรที่มีมากเกินไปจนความจำเป็นออก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 โอกาสที่แตกต่างกันในชีวิตมีผลต่อการเรียนที่ไม่เท่าเทียมกัน (เช่น การเรียนการสอนระหว่างโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 อนาคตเกรดเฉลี่ยและผลการเรียนคือสิ่งตัดสิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.98 ระบบการสอบที่มีอยู่มากมายในระบบการศึกษาของประเทศมีประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.92 คนไร้ปริญญาจะเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตเสมอไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.87

Table 2. Human rights attitude in education

	Level of agreement					\bar{x}	S.D.	Level of agreement
	Most agree	Much agree	Little agree	Least agree	Not agree			
Human rights attitude in education: duty and role of teacher								
The inequality between teachers and students should be eliminated (e.g., prohibiting students to enter teachers' toilets).	295 (73.02)	73 (18.07)	28 (6.93)	6 (1.49)	2 (0.50)	4.62	0.72	Most
The instilling in people that students who are not good at studying, withdrawing courses, failing examinations, or not completing their studies are failures in their lives should be stopped.	307 (75.99)	83 (20.54)	9 (2.23)	2 (0.50)	3 (0.74)	4.71	0.61	Most
The rules and regulations that affect the rights and freedom should be abolished.	308 (76.24)	73 (18.07)	17 (4.21)	6 (1.49)		4.69	0.62	Most
The use of violence to punish students is appropriate.	44 (10.89)	10 (2.48)	22 (5.45)	66 (16.34)	262 (64.85)	1.78	1.32	Little
Human rights attitude in education: duty and role of family								
Parents should stop putting pressure on their children about studying	313 (77.48)	70 (17.33)	16 (3.96)	2 (0.50)	3 (0.74)	4.70	0.74	Most
Parents should allow children to select to do according to their love and interests, not the parents' interests.	336 (83.17)	64 (15.84)	4 (0.99)			4.82	0.41	Most

Table 2. (continued)

	Level of agreement					\bar{x}	S.D.	Level of agreement
	Most agree	Much agree	Little agree	Least agree	Not agree			
Human rights attitude in education: duty and role of family								
Parents should teach and instill the right things in their children to understand their rights and freedoms.	332 (82.18)	63 (15.59)	8 (1.98)	1 (0.25)		4.80	0.47	Most
Parents should understand that GPA does not always determine their children's life.	316 (78.22)	73 (18.07)	14 (3.47)	1 (0.25)		4.74	0.52	Most
Student loans reflect inequalities in access to a standardized educational system across the country.	215 (53.22)	78 (19.31)	43 (10.64)	15 (3.71)	53 (13.21)	3.96	1.40	Most
Human rights attitude in education: duty and role of student								
It is necessary that students should wear uniforms.	30 (7.43)	21 (5.20)	134 (33.17)	83 (20.54)	136 (33.66)	2.32	1.20	Little
Students should protest for freedom from the education system	202 (50.00)	89 (22.03)	70 (17.33)	23 (5.69)	20 (4.95)	4.06	1.16	Much
LGBT is different from the normal gender.	12 (2.97)	4 (0.99)	10 (2.48)	88 (21.78)	290 (71.78)	1.42	0.84	Least
Tutorial classes are essential and necessary to maintain a good GPA	37 (9.16)	43 (10.64)	106 (22.24)	91 (22.52)	127 (31.44)	2.44	1.28	Little
The situation that the older students uses their elders to oppress the younger students to follow their orders should be continued to occur.	13 (3.22)	5 (1.24)	8 (1.98)	95 (23.51)	283 (70.05)	1.44	0.86	Least

Table 2. (continued)

	Level of agreement					\bar{x}	S.D.	Level of agreement
	Most agree	Much agree	Little agree	Least agree	Not agree			
Human rights attitude in education: future plan								
GPA and grade results determine the future.	21 (5.20)	25 (6.19)	73 (18.07)	90 (22.28)	195 (48.27)	1.98	1.17	Little
Different opportunities in life have an unequal effect on learning (e.g., learning and teaching between public and private schools)	178 (44.06)	79 (19.55)	54 (13.37)	37 (9.16)	56 (13.86)	3.71	1.45	Much
Various examination systems of the current education system are useful.	10 (2.48)	16 (3.96)	65 (16.09)	154 (38.12)	159 (39.36)	1.92	0.96	Little
People without a degree will always be the ones who are unsuccessful in life.	10 (2.48)	17 (4.21)	66 (16.34)	130 (32.18)	181 (44.80)	1.87	0.99	Little
Excessive courses should be adjusted.	284 (70.30)	84 (20.79)	30 (7.43)	1 (0.25)	5 (1.24)	4.59	0.74	Most

อภิปรายผล

วรรณกรรมที่ผ่านมาได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนศึกษาว่ามีความหมายครอบคลุมถึง การศึกษา การฝึกอบรมและข้อมูลข่าวสารโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างวัฒนธรรมด้านสิทธิมนุษยชนในระดับสากลผ่านการแบ่งปันความรู้ การปลูกฝังทักษะ และการหล่อหลอมทัศนคติโดยมีเป้าหมายที่ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเคารพในพื้นฐานด้านเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน การพัฒนาศักดิ์ศรีและบุคลิกภาพของความเป็นมนุษย์ การส่งเสริมความเข้าใจ ความปรองดอง การอยู่ร่วมกันของบุคคลต่างๆ ที่มีความแตกต่างด้านเพศ เชื้อชาติ ศาสนา และภาษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลต่างๆ ในสังคมของภายใต้ข้อบังคับของกฎหมาย การ

สร้างและรักษาความสงบ การส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยมีบุคคลเป็นศูนย์กลาง โดยเป้าหมายของสิทธิมนุษยชนศึกษาควรมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ด้านความรู้ ความคิดหรือเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน, การสร้างทัศนคติ ค่านิยม หรือทักษะเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และ พฤติกรรมหรือการพัฒนาความสามารถในการปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน (Bajaj, 2011; McPherson and Libal 2019; Robinson *et al.*, 2018)

ผลจากการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นถึงทัศนคติต่อสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา 4 ด้าน คือ บทบาทหน้าที่ของครู บทบาทหน้าที่ของครอบครัว บทบาทหน้าที่ของนักเรียน/นักศึกษา และการวางแผน

อนาคตของตนเอง โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงทัศนคติต่อบทบาทหน้าที่ของครูว่า ครูมีความเท่าเทียมกันระหว่างครูและนักเรียนมากขึ้น ครูควรปลูกฝังแนวความคิดที่ถูกต้องกับนักเรียน (กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า ควรยกเลิกกฎระเบียบที่ลดรอนสิทธิเสรีภาพ การใช้ความรุนแรงในการลงโทษนักเรียนเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม และการเลิกปลูกฝังว่าคนเรียนไม่เก่งเป็นคนล้มเหลวในชีวิต) ทัศนคติต่อบทบาทหน้าที่ของครอบครัวว่า พ่อแม่/ผู้ปกครองควรให้ลูกได้เลือกตามแนวทางที่ลูกรักและสนใจไม่ใช่ในสิ่งที่ตนสนใจและพ่อแม่/ผู้ปกครองควรปลูกฝังสิ่งที่ถูกต้องให้กับลูกได้เข้าใจเรื่องสิทธิและเสรีภาพของตนเอง ทัศนคติต่อบทบาทหน้าที่ของนักเรียน/นักศึกษาว่า การออกมาประท้วงเรียกร้องสิทธิเสรีภาพจากระบบการศึกษาเป็นสิ่งสมควร และทัศนคติต่อการวางแผนอนาคตของตนเองว่า โอกาสที่แตกต่างกันในชีวิตมีผลต่อการเรียนที่ไม่เท่าเทียมกัน กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นด้วยความคิดว่าอนาคตจะเป็นอย่างไรเกรดเฉลี่ยและผลการเรียนเป็นสิ่งตัดสิน

งานวิจัยนี้ทำการวิเคราะห์ทัศนคติสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาทั้ง 4 ด้านข้างต้นให้อยู่ในรูปแบบที่มีความหมายมากขึ้นเพื่อการนำไปพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทัศนคติที่รวบรวมได้ โดยการจัดกลุ่มทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างบนพื้นฐานของกรอบความคิดของแบบจำลองการศึกษา 3 แบบจำลอง ดังนี้ (1) แบบจำลองทุนมนุษย์ (human capital model) พิจารณาว่าการศึกษาคือการสร้างทักษะ การได้มาซึ่งความรู้และการเพิ่มขึ้นของรายได้ (2) แบบจำลองที่กล่าวถึงสิทธิด้านการศึกษา (rights discourses model) พิจารณาว่า การศึกษาเป็นสิทธิมนุษยชนประการหนึ่งที่บุคคลทุกคนควรได้รับองค์กระหว่างประเทศที่ให้ความสำคัญและมีการเคลื่อนไหวสิทธิด้านการศึกษาภายใต้กรอบการทำงานที่มีชื่อว่า การศึกษาสำหรับทุกคน (education for all: EFA) นี้ เช่น องค์การยูเนสโก

(UNESCO) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) และ (3) แบบจำลองที่พิจารณาการศึกษาในฐานะความสามารถ (capability) พิจารณาว่า การได้มาซึ่งความรู้และโอกาสทางการศึกษา ทำให้บุคคลพบกับความเจริญงอกงามของชีวิตอันเป็นความสามารถที่อาจจะถูกเรียกได้ว่าเป็นคุณค่าของชีวิต และในขณะเดียวกันการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่เพิ่มโอกาสให้กับบุคคล เช่น การศึกษาเปิดโอกาสบุคคลให้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม หรือการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมต่าง ๆ (Robeyns, 2006)

ผลการศึกษาได้แสดงรายละเอียดหลายประการทั้งในทางสอดคล้องและขัดแย้งกับแนวความคิดที่ถูกกล่าวไว้ในแบบจำลองการศึกษา 3 แบบจำลองข้างต้นดังนี้ ประการแรก กลุ่มตัวอย่างประชากรแสดงความคิดเห็นไว้หลายประการที่แสดงให้ถึงความขัดแย้งกับแนวความคิดที่ถูกกล่าวไว้ในแบบจำลองทุนมนุษย์ที่พิจารณาการศึกษาในฐานะเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างผลิตผลของแรงงานทางเศรษฐกิจ (Robeyns, 2006) โดยความเห็นด้วยต่อความคิดที่ว่า ควรเลิกปลูกฝังให้คนมองว่าคนที่เรียนไม่เก่ง ถอนรายวิชา สอบตก หรือเรียนไม่จบเป็นคนล้มเหลวในชีวิต และพ่อแม่/ผู้ปกครองควรเข้าใจว่าเกรดเฉลี่ยไม่ได้เป็นสิ่งที่กำหนดชีวิตของลูกเสมอไป ยิ่งกว่านั้นกลุ่มตัวอย่างประชากรได้แสดงทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อความคิดที่ว่า อนาคตจะเป็นอย่างไรเกรดเฉลี่ยและผลการเรียนคือสิ่งตัดสิน และ คนที่ไร้ใบปริญญาจะเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตเสมอไป

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Khonthai Foundation (2017) ที่พบว่าระบบการศึกษาและการปลูกฝังของผู้ปกครองที่เน้นในเรื่องของการเรียนให้เก่ง แต่ปลูกฝังเรื่องอื่นๆ เช่น ความรับผิดชอบและความรักที่มีต่อประเทศชาติไม่มากนัก การเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบควบคุมที่เน้นการเชื่อฟังและทำตามด้วยความเข้มงวด ซึ่งสิ่ง

เหล่านี้ เป็นที่มาของสาเหตุของความกดดันและ
ประสบกับปัญหาความขัดแย้งในตนเอง มีเป้าหมาย
และรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่ขาดความสมดุล
เยาวชนพบกับความเครียด หมดหวังในชีวิต และ
ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในสังคม

ประการที่สอง กลุ่มตัวอย่างประชากรแสดง
ความคิดเห็นไว้หลายประการที่แสดงให้เห็นว่า
สอดคล้องกับแบบจำลองสิทธิการศึกษาที่พิจารณา
การศึกษาในระดับนโยบายการศึกษาสำหรับทุก
บุคคล และการศึกษาควรเตรียมความพร้อมผู้เรียน
เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง การศึกษาควรสอน
ให้ผู้เยาวู้เกี่ยวกับสิทธิของบุคคลและช่วยเสริมสร้าง
ความสามัคคีที่เกิดขึ้นภายในสังคม โดยกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรแสดงความเห็นด้วยต่อความคิดที่ว่า พ่อ
แม่/ผู้ปกครองควรสอนและปลูกฝังสิ่งที่ถูกต้องให้กับ
ลูกได้เข้าใจในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของตน พ่อแม่/
ผู้ปกครองควรให้ลูกได้เลือกตามแนวทางที่ลูกรักและ
สนใจ ไม่ใช่ในสิ่งที่ตนสนใจ ควรยกเลิกกฎระเบียบที่
กระทบสิทธิเสรีภาพ การกู้เงินเรียนสะท้อนถึงความ
ไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงระบบการศึกษาที่เป็น
มาตรฐานเดียวกันของทั้งประเทศ

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับ
รายงานวิชาการของ Kijrattanakul (n.d.) ที่รายงาน
ว่า ถึงแม้ตัวเลขงบประมาณที่จัดสรรให้กับด้าน
การศึกษามีแนวโน้มเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องเมื่อ
เปรียบเทียบกับขนาดของงบประมาณหรือสัดส่วนต่อ
งบประมาณประเทศและการจัดสรรงบประมาณ
เพื่อให้เด็กไทยทุกคนได้มีสิทธิและโอกาสเข้าถึง
การศึกษาอย่างเท่าเทียมผ่านโครงการสนับสนุน
ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาต่าง ๆ แต่คุณภาพ
การศึกษาของไทยยังมีความเหลื่อมล้ำแตกต่างกัน มี
เด็กบางส่วนที่หายไปจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ซึ่งส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากผู้ปกครองไม่สามารถ
สนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาซึ่งไม่ถูกเรียกเก็บ
ภายใต้ชื่อค่าเล่าเรียนได้

Robeyns (2006) รายงานว่า สิทธิด้านการ
ศึกษาไม่ควรเป็นเพียงแค่นโยบายของควมมีสิทธิ
ด้านการศึกษาของทุกคนเท่านั้นหรือการพิจารณา
ว่าการศึกษาศาสนาสามารถนำมาซึ่งผลตามแบบจำลองทุน
มนุษย์ แต่ภาครัฐจำเป็นต้องมีการเคลื่อนย้าย
ทรัพยากรที่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการศึกษาอย่าง
มีคุณภาพกลับมีความสำคัญยิ่งกว่า

ประการที่สาม กลุ่มตัวอย่างประชากรแสดง
ความคิดเห็นไว้หลายประการที่แสดงให้เห็นว่า
ขัดแย้งกับแบบจำลองที่พิจารณาการศึกษาในฐานะที่
เอื้ออำนวยให้เกิดความสามารถซึ่งมีความหมายถึง
โอกาสเป็นหรือทำสิ่งที่ทรงคุณค่า (Robeyns, 2006)
โดยแสดงความเห็นด้วยกับแนวความคิด เช่น
ควรปรับหลักสูตรที่มีมากเกินไปจนจำเป็นออก
เป็นต้น และแสดงความไม่เห็นด้วยกับแนวความคิด
บางประการ เช่น ระบบการสอบที่มีอยู่มากมายใน
ระบบการศึกษามีประโยชน์ การเรียนพิเศษเพื่อทำ
เกรดเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดีเป็นสิ่งจำเป็นและสมควรทำ
เป็นต้น

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ Pimpa
(2018) ที่รายงานว่าการศึกษาคือเครื่องมือในการ
พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยโดยเน้นให้เด็กเป็นคน
ดี คนเก่ง มีคุณธรรม โดยอาศัยการสอนที่หลากหลาย
ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนเกิดบูรณาการ
วิชาต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นสหวิทยาการเพื่อให้
การศึกษาสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความต้องการของ
ผู้เรียน และชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด Kijrattanakul
(n.d.) เน้นย้ำว่า ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่
สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน บริบทของท้องถิ่น
และสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สิทธิเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่ความสามารถ
การจะพิจารณาว่า สิทธิในสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นเป็นสิทธิ
พื้นฐานหรือไม่ให้พิจารณาว่า สิทธินั้นนำไปสู่
ความสามารถหรือไม่ ดังนั้น เป้าหมายของสิทธิคือ
ความสามารถของบุคคลซึ่งการศึกษานั้นเป็นหนทาง
ที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม Sirota

(2019a) เน้นย้ำว่า การพิจารณาการเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนจำเป็นต้องพิจารณาผ่านมุมมองที่หลากหลาย เนื่องจากคุณลักษณะหลากหลายที่ประกอบเข้าเป็นตัวบุคคลเป็นปัจจัยกำหนดสิทธิที่แต่ละบุคคลสามารถได้มารวมถึงสิทธิที่บุคคลไม่สามารถได้รับหรือได้รับการปฏิเสธ และคุณลักษณะที่ประกอบเข้าเป็นตัวบุคคลดังกล่าวเป็นปัจจัยนำไปสู่ความเข้าใจโลกของบุคคลและจะนำไปในทิศทางใด ดังนั้น ความพยายามประสานสิทธิมนุษยชนศึกษาเข้าไปในชั้นเรียนอาจก่อให้เกิดประโยชน์เนื่องจากผู้สอนสามารถทำการสอนสิทธิมนุษยชนศึกษาภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นชีวิตของผู้เรียน ผู้สอนได้รับมุมมอง แนวคิดของผู้เรียนโดยผ่านการแลกเปลี่ยนและการสะท้อนความคิดของผู้เรียนหรืออาจเกิดขึ้นโดยผ่านการสังเกตประสบการณ์ของผู้เรียน ประโยชน์ที่อาจจะเกิดขึ้น คือ ผู้สอนสามารถปรับบทเรียนให้มีความเหมาะสมและนำมาซึ่งความหมายของสิทธิมนุษยชนให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสม และอย่างมีคุณค่าต่อผู้เรียนและต่อบุคคลอื่นที่อยู่รวมในสังคมเดียวกัน

สิทธิมนุษยชนศึกษาจึงประกอบด้วย การศึกษา การฝึกฝน ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมต่าง ๆ ที่กระตุ้นการตระหนักรู้และการเรียนรู้แก่ผู้เรียนโดยมีเป้าหมายที่ป้องกันและการใช้สิทธิมนุษยชนในทางที่ไม่ถูกต้องโดยการให้ความรู้ ทักษะ ความเข้าใจ การพัฒนาทัศนคติและพฤติกรรมเพื่อให้บุคคลสามารถสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นสากล การปลูกฝังค่านิยมของการเคารพสิทธิของบุคคลอื่นทุกคน (Sirota, 2019b)

องค์ประกอบของสิทธิมนุษยชนอันประกอบด้วย เสรีภาพ (liberty) ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (dignity) ความเสมอภาค (equality) ความยุติธรรม (justice) จริยธรรมและศีลธรรม (ethics and morals) และ ค่านิยม (human values) สิทธิมนุษยชนศึกษาควรกระทบต่อค่านิยมและทัศนคติด้านสิทธิมนุษยชน การถ่ายทอดความรู้สิทธิมนุษยชน

ศึกษาไม่ควรเป็นเพียงการดำเนินรอยตามแบบจำลองการเปลี่ยนแปลง (transformational model) ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้บุคคลตระหนักรู้ถึงและการป้องกันการใช้สิทธิมนุษยชนในทางที่ไม่ถูกต้องเท่านั้น แต่ควรพิจารณาแบบจำลองค่านิยมและการตระหนักรู้ (value and awareness model) ที่จะให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดความรู้พื้นฐานของประเด็นต่าง ๆ ด้านสิทธิมนุษยชนและเพื่อส่งเสริมการประสานเข้าเป็นค่านิยมสาธารณะโดยผ่านหลักสูตรของสถาบันการศึกษา (Rastogi, 2014) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและการปลูกฝังการคิดแบบมีวิจารณญาณสามารถถูกนำมาใช้ร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางหลักในการสร้างการเรียนรู้แก่ผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และค่านิยมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (Cargas and Mitoma, 2019)

ผู้สอนควรกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการคิดแบบมีวิจารณญาณ (critical thinking) โดยคำนึงถึงข้อมูลข่าวสารจากแนวความคิดหลากหลาย ไม่เพียงการพิจารณาเฉพาะแนวความคิดที่เป็นปัจจัยสำคัญ แต่แนวความคิดที่เป็นปัจจัยรองอื่นๆ ก็ควรได้รับการพิจารณา การคิดแบบมีวิจารณญาณเป็นการสกัดกรอบการวิเคราะห์ของผู้เรียนจากจุดศูนย์กลางใจจุดศูนย์กลางหนึ่งเพื่อเปิดใจผู้เรียนสู่ประสบการณ์ที่กว้างมากขึ้น การค้นหาทางเลือกอื่นที่เป็นไปได้เมื่อเปรียบเทียบกับมุมมองปัจจัยสำคัญ ณ ขณะปัจจุบันของความเป็นจริงของประเด็นที่พิจารณา การคิดแบบมีวิจารณญาณจึงเป็นการมองสองด้านของประเด็นที่พิจารณา มีการเปิดรับหลักฐานหรือข้อมูลใหม่ซึ่งอาจจะไม่ได้สนับสนุนความคิดเดิมที่ผู้เรียนมีอยู่ มีการวิเคราะห์และการใช้เหตุผลอย่างเป็นกลาง การกล่าวอ้างใด ๆ จำเป็นต้องมีหลักฐานมาสนับสนุน การอนุมานและการลงความเห็นเพื่อสรุปผลเกิดจากข้อเท็จจริงที่ได้มาและการแก้ไขปัญหา (Cargas, 2019; Cargas and Mitoma, 2019; McPherson and Libal, 2019)

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning: PBL) (Cargas and Mitoma, 2019; Simmons, 2019) เป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อความสำเร็จในสิทธิมนุษยชนศึกษา การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานดังกล่าว ผู้เรียนจะเป็นคนพัฒนาประเด็นปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนขึ้นซึ่งอาจตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิ่งที่ตนเองมีความสนใจและต้องการที่จะค้นหาคำตอบ การศึกษาควรปรับเปลี่ยนจากการที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน (teacher-centered instruction) เป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการศึกษา (learner-centered education) เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียนกับปัญหาสิทธิมนุษยชน

สรุป

การศึกษาที่สนใจคือสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษาสิทธิมนุษยชนในระบบการศึกษาไทยทำให้ทราบถึงทัศนคติต่อสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา 4 ด้านคือ บทบาทหน้าที่ของครู บทบาทหน้าที่ของครอบครัว บทบาทหน้าที่ของนักเรียน/นักศึกษา และการวางแผนอนาคตของตนเอง ของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ ผู้เรียน ครู บุคลากรในสถาบันการศึกษา และบุคคลกลุ่มต่างๆ ในสังคม ความเข้าใจที่สนใจคือทัศนคติดังกล่าวสามารถถูกนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการวางแผนส่งเสริมสิทธิมนุษยชนศึกษาในระบบการเรียนการสอนของไทย ภาครัฐควรมุ่งเน้นนโยบายการสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษา การกระจายการศึกษาไปยังกลุ่มบุคคลต่างๆ ของสังคมอย่างมีคุณภาพเพื่อให้สมาชิกของสังคมสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้ด้วยฐานะทางเศรษฐกิจที่มีแทนการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา และควรส่งเสริมรายวิชาสิทธิมนุษยชนศึกษาให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรภาคบังคับในระบบการศึกษาของไทยเพื่อสร้างความรู้ ปลูกฝังทัศนคติ ความคิดและพฤติกรรมของเยาวชนในการแสดงออกด้านสิทธิมนุษยชนให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง

เหมาะสมมีเหตุมีผลเพื่อความอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองและความสุขสงบของสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- Aphornsuvan, T. 2001. The evolution of human rights in Thai intellectual history. *Journal of Liberal Arts* 1(2): 3-15.
- Bagozzi, R.P. 1981. Attitudes, intentions, and behavior: A test of some key hypotheses. *Journal of Personality and Social Psychology* 41(4): 607-627.
- Bajaj, M. 2011. Human rights education: Ideology, location, and approaches. *Human Right Quarterly* 33: 481-508.
- Bunnakh, M. 2012. *Statistics for Research and Decision Making*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. 585 p.
- Cargas, S. 2019. Fortifying the future of human rights with human rights education. *Journal of Human Rights* 18(3): 293-307.
- Cargas, S. and G. Mitoma. 2019. Introduction to the special issue on human rights in higher education. *Journal of Human Rights* 18(3): 275-279.
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling techniques*. New York: John Wiley & Sons. Inc. 330 p.
- Kanrattanasut, N. and P. Nakurairat, 2018. The synthesis of teaching material development: The case study of the development of teaching material in human trafficking. *Roosmile Journal* 39(1): 69-82.
- Khonthai Foundation. 2014. *Thai people monitor 2014: Voices from Thai youth (Youth today)*. (Online). Available:

- http://khonthaifoundation.org/wp-content/files/5_Full_version_2557.pdf (September 5, 2021). (in Thai)
- Kijrattanakul, T. n.d. Human right education of Thailand. (Online). Available: https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1489 (September 5, 2021). (in Thai)
- Leung, Y. W, and Y. L. Lo. 2012. Are liberal studies teachers ready to prepare human rights respecting students? A portrait of teachers' attitudes towards human rights. *Intercultural Education* 23(4): 341-358.
- McPherson, J. and K. Libal. 2019. Human rights education in US social work: Is the mandate reaching the field? *Journal of Human Rights* 18(3): 308-324.
- Pimpa, P. 2018. Current Thai studies. *Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus* 7(1): 242-249.
- Rastogi, S. K. 2014. Human rights and its impact on educational and social awareness. *International Journal of Innovative Social Science & Humanities Research* 1(8): 60-65.
- Robeyns, I. 2006. The three models of education: Rights, capabilities and human capital. *Theory and Research in Education* 4(1): 69-84.
- Robinson, C., L. Phillips and A. Quennerstedt. 2018. Human rights education: Developing a theoretical understanding of teachers' responsibilities. *Educational Review* 72(2): 220-241.
- Selvam, T. 2018. Effects of human rights education among students. *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research* 5(2): 1158-1160.
- Simmons, W. P. 2019. Problem-based learning beyond borders: Impact and potential for university-level human rights education. *Journal of Human Rights* 18(3): 280-292.
- Sirota, S. 2019a. Building a case for human rights education. *Journal of Human Rights* 18(3): 356-362.
- Sirota, S. 2019b. From the curriculum to the classroom: The urgent need for preservice human rights teacher education in the United States. *Journal of Human Rights* 18(3): 325-338.